

Entrevista a Ferran Cremades i Arlandis

Novel·lista en cos i ànima

És l'únic autor que ha aconseguit dues vegades el premi Sant Jordi (el 1977 amb *Coll de Serps* i en 1990 amb *Línia trencada*). I això és degut ben probablement a la seua dedicació exclusiva a escriure novel·les, a la seua professionalitat sense concessions de cap mena.

Entrevistant-lo, se'm va acudir preguntar-me per què em recorda Balzac. És una d'aquelles preguntes que de sobte et passen pels enrevessats circuits del cervell i no paren d'insistir-hi, tinguen o no tinguen cap trellat. ¿Per semblança en la conformació de les respectives còrpores? Potser. ¿Per semblança en la forma de pentinar-se, pels seus mostatxos imponents? Potser. Tanmateix, baixant al pla racional, hi ha una semblança rotunda entre tots dos quant a l'aferrissada passió i voluntat del novel·lista. Perquè Ferran Cremades i Arlandis (Bellreguard, la Sfor, 1950), als quaranta-un anys, ha publicat ja vuit novel·les, la darrera de les quals, *Línia trencada*, acaba d'eixir recentment al carrer i ja va per la segona edició.

—*L'any 1977 guanyes el Sant Jordi i el tornes a guanyar en l'última edició, el 1990. Però a més a més, l'any 1986 et concedeixen el Prudenci Bertrana amb Hotel Àfrica ¿En quina mesura ajuden els premis, Ferran?*

—Mira, jo recorde encara amb emoció l'alegria que em va produir assabentar-ne de la notícia —a través del meu germà i tres dies després— que m'havien atorgat el Sant Jordi per la meua primera novel·la, *Coll de Serps*. Però, a banda de l'alegria, aquell premi va significar un impuls molt fort a la meua activitat literària. A partir d'aleshores, és a dir, a partir del *Sant Jordi* de 1977, vaig apostar, com un jugador que sóc, per la literatura. Vaig decidir, doncs, dedicar-me exclusivament a la literatura, i el que m'hi va esperonar fou el premi. Això no vol dir que haja tingut èpoques, com quan *El Cant de la Sibylla o Cafè fet exprés*, en què he passat olímpicament dels premis. De totes maneres, una vegada has enllestit una novel·la, tens dues possibilitats: o signar un contracte amb una editorial, amb la qual cosa difícilment aconseguiràs cap ressò social, o optar a un premi. I jo trie, sempre que puc, és clar, per aquesta segona via, per-

què, entre altres coses, jo no tinc cap culpa que els mitjans de comunicació es facen ressò tan sols de les novel·les que han guanyat un premi i deixen de banda normalment la resta.

—*I presentar-se reiterativament a premis, ¿no pot perjudicar o condicionar almenys la qualitat literària d'una obra?*

—En el meu cas en absolut. Jo he escrit sempre el que he volgut. Mentre treballa en una novel·la, no pense més que en ella. Ara bé, quan li pose el punt i final, comence a distanciar-me'n, i aleshores li dic: a veure quin premi em guanyes. Aleshores i només aleshores, intente explotarla al màxim. Per a mi, la literatura és una passió, amb tots els avantatges i desavantatges que això comporta —i una passió no és mai una professió, una manera de traure un rendiment econòmic. Però si, a més a més, la literatura em fa guanyar uns diners, i, per tant, un temps per dedicar-lo a la mateixa literatura, als viatges i a viure més obertament, millor que millor.

—*¿Quines altres oportunitats estan a l'abast de l'escriptor valencià per poder dedicar-se exclusivament a la literatura?*

—Poquíssimes. En aquest país, la cultura, i principalment la literatura, està abandonada, deixada de la mà de Déu. Mentre que hi ha una televisió i una ràdio públiques que costen milers de milions a l'any, a la literatura se li destinen tres milions en concepte d'ajuda per part de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència de la Generalitat valenciana. La societat valenciana, en època dictatorial o en època democràtica, ha comès sempre el mateix error: no ha apostat mai per la cultura valenciana. Quan aposten per un cavall, és perquè el cavall ja ha arribat a la meta com a guanyador. Als escriptors que pertanyen a una generació encara jove, no ens prenen seriosament. Però —¡ja és curiós!— sí que ens prenen seriosament a Barcelona; millor dit, a Catalunya. Per exemple: el 1984 vaig rebre una beca de creació literària a l'estranger de la Funda-

ció del Congrés de Cultura Catalana, i aquesta beca em va obrir les portes al món magribí, i sense demanar-me res a canvi.

Aleshores, si la societat catalana t'obre aquestes portes; doncs, benvinguda siga aquesta societat. Per contra, si la societat valenciana no sap obrir portes o, encara diria més, te les tanca, ¡jella deu saber el que es fa! Com deia Sallah Garmadi, el personatge magribí sobre el qual he bastit *Línia trencada*, un país que fa el possible perquè la seua economia funcione i no fa el possible perquè la seua cultura funcione, és un país que no pot anar enlloc.

—*A pesar de totes les dificultats, en les teues novel·les s'ensuma una intensa ambició literària ben allunyada de la trivialitat a què ens han acostumat darrerament certs novel·listes...*

—Més que ambició, jo diria voluntat literària. I és ben normal, en realitat t'adones que els pintors investiguen llenguatges. ¿Per què? Perquè un bon dia va aparèixer la fotografia i els va usurpar així la figura. En canvi, apareix el cine, l'audio-visual, ens han furat l'argument, i nosaltres encara el reivindicuem com a fonamental. No, si de cas és un element més. L'eina i la matèria, tan importants per als pintors, sembla que no tinguen cap interès per als escriptors. I això és un greu error. I mentre la pintura, la música i altres arts evolucionen, la literatura va quedant-se estancada quasi al sàinet, gènere al qual té tot el dret a dedicar-se el que vulga. I és que s'oblida que la literatura, a més d'una via de comunicació, és un art, i art vol dir experimentació, recerca de nous camins.

—*¿Estaries d'acord si algú diguera que Línia trencada emprà els recursos de la novel·la negra, però que, en el fons, és una mena de paròdia d'aquest gènere?*

—Ara que tu ho dius, no em semblaria malament que *Línia trencada* es definira entre una novel·la gòtica i una paròdia del gènere negre. Tot i això, no tinc cap preju-

"La suculetat valenciana no ha apostat mai per la cultura valenciana".

RAFA GIL

dici respecte a qualsevol gènere. Pense que una bona novel·la és una bona novel·la, siga de la classe que siga. Encara que a mi les imitacions sense passar per l'estómac propi, no m'agraden, i preferesc sempre la investigació personal, l'experimentació a través de les teues entranyes.

—¿Per què sents tanta atracció pel món magribí?

—Per estrany que sembla, l'atracció s'hi produeix perquè jo sóc molt europeu i necessite l'altre. No és tant identificar-se amb el Magrib com acceptar l'altre. Tot-hom tenim un altre, i jo, durant un temps, el vaig descobrir al Magrib, com en el futur el puc descobrir al Caire o a Roma o a on siga. Abans de visitar per primera vegada aquella regió nord-africana, havia viscut llargues temporades a París, a Frankfurt, a Bonn. De sobte, però, comprenc que, al llarg de mil·lennis, el Mediterrani havia estat un mur, que ací no sabien què passava a l'altra banda. I això m'atrau, em fa trencar el mur i trobar l'altre. Hi ha, a més a més, una cosa concreta: t'hi trobes restes precioses de la nostra civilització, la cultura morisca, i, seguint el meu intent de recreació literària de les diverses cultures que han passat pel nostre

territori, la morisca m'interessava com a font d'una futura novel·la.

—Una persona el treball de la qual és exclusivament escriure novel·les, ¿quina mena d'horari quotidià porta?

—Acostume a despertar-me relaxadament. Faig de seguida la menjada que més m'agrada del dia, el desdèjuni: suc de taronja, cafè amb llet, les torrades... Tot amb molta calma. Després vaig al mercat, faig un passeig pel poble —ara visc a Monòver— i prenc un cafè en un bar qual-sevol. I, finalment em pose a treballar. En realitat, només treballo quatre o cinc hores al dia. El que passa és que des que em desperte fins que m'adorm a la nit tinc ben present l'obsessió pels meus personatges novel·lescs, els visc constantment. I quan pose el punt i final a una novel·la, això sí, faig un viatge, en el buit o espai del qual s'engendra el nou projecte, perquè, al capdavant, en això de les novel·les passa una mica com en les falles: quan n'acabes una, ja n'estàs concebent una altra, quasi sense voler, impulsat per factors imprevisibles que t'ixen a l'encontre i t'indiquen el camí.

—¿I quina serà la pròxima, després de Línia trencada?

—Segurament el tema el centraré en la generació de la transició democràtica, aquella que va viure entre 1975 i 1985 en allò que s'anomena Comunidad Valenciana, País Valencià o el que siga, dins del context de l'estat espanyol. Crec que ja és hora de fer tota una sèrie de reflexions sobre aquesta època que conté tants elements dramàtics, literaris: m'estan demanant una novel·la. ¿Què hi va succeir? Això només podré contestar-ho dins aproximadament de dos o tres anys, quan acabe la novel·la. Així i tot, d'entrada, em fa la impressió que en aquella generació hi hagué una gran il·lusió que, per utilitzar encara una terminologia de *Línia trencada*, ha conduït molta gent a enfonsar-se en un pou tot pensant-se que estaven xafant terra ferma. N'hi ha hagut persones que continuen treballant seriosament en la cultura i d'altres que tan sols s'han buscat la vida. I veiem ara que el poder vol i demana un servilisme. ¿Un servilisme a canvi de què? En fi, espere contestar tantes qüestions dins de dos o tres anys, quan pose punt i final a la novel·la d'aquesta generació que, a la fi, és la nostra.

Ignasi Mora